

BREEDER – NEDERLANDS HERVORMDE KERK

De kerk van Breede is een recht gesloten zaalkerk, gebouwd eind 14e, begin 15e eeuw. Een pastoorszegel uit 1513 zou kunnen wijzen naar Andreas als patroonheilige.

Binnen- en buitenkant van de kerk zijn wit bepleisterd. Na de restauratie van 1983 heeft men de kerk opnieuw gewit; bepleisteren was gewoon te duur. Daardoor is de structuur van het metselwerk goed zichtbaar gebleven. De kerk wordt bekroond met een kleine dakruiter uit de 17e eeuw. De klok in de dakruiter werd gegoten door Hans Falck van Neurenberg in 1615 en het uurwerk onder in de dakruiter is in de 19e eeuw vervaardigd door de firma van Bergen uit Midwolda.

Als we naar de westgevel kijken zien we een ingang onder een rondboog, met daarboven een spaarveld. De top van de gevel is versierd met drie klimmende spitsboognissen. De oostgevel heeft zeven spaarvelden met spitse bogen. Deze velden zijn opgevuld met siermetselwerk. De spaarvelden links en rechts van het midden hebben een dubbele boog met een middenstijl rustend op een kraagsteen.

Topgevel en benedenzone worden gescheiden door een zaagtandlijst. In de benedenzone zijn nog de profiellijsten van twee dichtgezette vensters te zien. De hoeken worden gemarkeerd door lisenen. Deze lisenen komen we ook tegen op de lange muren; twee lisenen op de zuidmuur zijn vergroot tot steunberen om verzakking tegen te gaan. In de lange muren zien we spitsboogramen. Deze zijn in de 16e eeuw ingebracht. In de 19e eeuw zijn ze voorzien van gietijzeren harnassen. De ingang aan de zuidkant is nog te herkennen, die aan de noordkant is beter bewaard gebleven. Hij kwam bij de restauratie van 1983 gaaf te voorschijn maar is wel weer dichtgezet. Om deze ingang toch te accentueren heeft men de uitgemetselde kraagstenen van de boog zichtbaar gelaten.

Bij die restauratie bleek de kerk geen fundering te hebben; een halve meter onder het maaiveld stopt het metselwerk.

Als we naar binnen gaan zien we, naast het al eerder vermelde pleisterwerk, ook nog gewelfaanzetten. Deze hebben het vermoedelijk nooit tot een echt gewelf gebracht. De oude zoldering is in de 19e eeuw vervangen door een gestuct houten tongewelf. De oostwand heeft pilasters met (neo)korinthische kapitelen als visueel tegenwicht tegen de vrijstaande zuilen naast het orgel. Zowel pilasters als zuilen eindigen met hun kapitelen tegen het plafond. Samen met de plafondrozetten zorgen zuilen en pilasters voor een neoklassiek aanzicht.

Het meubilair bestaat uit een preekstoel uit de 19e eeuw met gedraaide vrijstaande zuiltjes op de hoeken, naar een model dat populair was in Groningen in de 17e eeuw. Wat verder opvalt is de herenbank met het wapen van de familie Sickinghe, bewoner van eerst de Warffumborg en later de Breedenborg. En dan zijn er nog een avondmaalstafel met marmeren blad uit 1878 en vier messing petroleumlampen die, dankzij een grondige restauratie, goed bewaard zijn gebleven.

Het orgel, tweeklaviers met aangehangen pedaal, is een door van Oeckelen omgebouwd kabinetorgel. Dit kabinetorgel was door hem zelf gebouwd in 1840. De kerk kocht het in 1849, waarna Van Oeckelen het ombouwde en voorzag van een nieuw front.